

06JUL 2018

Het pedagogisch curriculum in de praktijk

Vorig jaar verscheen het 'Pedagogisch curriculum'. Hoe kunnen kinderopvangorganisaties hiermee in de praktijk werken? Pedagoog Inge van Rijn ging op onderzoek uit en bezocht Marijke de Waal van Stichting Kinderopvang en Peuterspeelzaalwerk Culemborg. 'Het pedagogisch curriculum verrijkt ons pedagogisch beleidsplan.'

De Prijsseweg loopt vanuit het centrum van Culemborg diep de polder in. Stil is het hier. Veel groene ruimte in een welvarende nieuwbouwwijk. Geen kind te zien bij de Montessorischool, het is voorjaarsvakantie. Naast de school spelen kinderen buiten. We zijn bij kindercentrum Pompidoe, een van de 21 locaties (twee kinderdagverblijven, twaalf buitenschoolse opvang groepen en zeven groepen peuteropvang) van de Stichting Kinderopvang en Peuterspeelzaalwerk Culemborg (SKPC).

Marijke de Waal is hier de nieuwe locatiemanager, maar allerm minst nieuw in de kinderopvang: ze loopt al zo'n dertig jaar mee. Marijke heeft veel taken en veel te vertellen. Ons gesprek wisselen we af met een bezoek aan de groepen. Ze zegt blij te zijn met het pedagogisch curriculum. 'Het geeft een mooi overzicht van de vier doelen uit de Wet kinderopvang, en wat je nodig hebt om daaraan te werken.'

Wat voegt het toe aan jullie bestaande pedagogisch beleidsplan?

'Ons huidige plan is ook gebaseerd op de vier doelen en op het pedagogisch kader. Het pedagogisch curriculum verrijkt ons plan, bijvoorbeeld door een begrip als gehechtheid heel duidelijk te beschrijven. Dit werken we uit in ons plan door aan te geven hoe belangrijk een-op-een-aandacht is voor de baby's. Nieuwe regels, bijvoorbeeld dat ieder kind een mentor krijgt, zijn ook beter uit te leggen. Degene die de baby het meest ziet, wordt de mentor en kan het beste de observaties doen.'

Sluit het pedagogisch curriculum aan op jullie visie?

'Onze visie is dat je de eigenheid van elk kind moet respecteren. Dat is niet altijd gemakkelijk voor pedagogisch medewerkers. Soms begrijp je een kind niet omdat je niet zo goed weet wat er in het kind omgaat. Het pedagogisch curriculum reikt begrippen aan zoals '*mindmindedness*': je probeert als opvoeder af te stemmen op het mentale niveau van het kind en dat onder woorden te brengen. Vaak reageren pedagogisch medewerkers wel sensitief op de signalen van een kind, maar verwoorden ze die niet.'

Kun je een concreet voorbeeld geven van een situatie in de groep?

'Bijvoorbeeld een peuter die lekker met andere peuters zit te spelen, krijgt een gigantische poepbroek. De pedagogisch medewerker moet hem helemaal uitkleden, wassen en schone kleren aandoen. Dan brengt ze hem terug, maar hij kan het spel niet zomaar weer oppakken. De medewerker ziet dit. Ze zegt: "Je bent nog een beetje van slag, hè?" en ze neemt hem op schoot, zodat hij vanuit een veilige basis naar het spel kan kijken.'

Soms is het pedagogisch curriculum vrij abstract, zoals het hoofdstuk 'Executief functioneren en zelfregulatie'. Hoe verwerk je deze begrippen in je pedagogisch beleidsplan?

'Ja, dat is inderdaad vrij ingewikkeld. Je moet het heel concreet maken voor de pedagogisch medewerkers. Bijvoorbeeld: waarom is het zo belangrijk om overgangssituaties - van spel naar eten, van buiten naar binnen en dergelijke - te begeleiden met woorden, liedjes en rituelen? Het voorkomt onrust in de groep en het helpt kinderen bij de ontwikkeling van hun cognitieve flexibiliteit. Als pedagogisch medewerkers zelf ervaren hoe het werkt denken ze: yes, dit is het! Dan begint je pedagogisch beleidsplan te leven.'

Is dit een pleidooi voor coaching van pedagogisch medewerkers?

'Zeker! Pedagogisch medewerkers hebben niet altijd die cognitieve flexibiliteit die wij van ze verwachten. Zo staat bijvoorbeeld in ieder bso-plan een stukje over kinderparticipatie. Maar hoe gaan de pedagogisch medewerkers dit doen? Een goed vakantieprogramma vraagt om planning, sturing, doelgericht handelen, timemanagement. Kortom: executieve functies in het brein van de pedagogisch medewerker!'

Routekaart Pedagogisch curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang

Het Pedagogisch curriculum maakt onderdeel uit van het landelijk kwaliteitskader voor de kinderopvang. Het is een academisch document dat richtinggevend is voor aanbieders van kinderopvang. Het Pedagogisch curriculum is ingedeeld volgens de vier pedagogische doelen uit de wet Innovatie Kwaliteit Kinderopvang en heeft deze doelen wetenschappelijk ingevuld. Aanbieders kunnen hiermee hun pedagogisch beleid onderbouwen, maar ook gebruiken bij deskundigheidsbevordering, het vergroten van de ouderbetrokkenheid en het verbeteren van de communicatie. Onderstaand enkele suggesties.

THEMA'S

SUGGESTIES

Onderbouwing pedagogisch beleid →

wetenschappelijke en/of theoretische onderbouwing

checklist voor pedagogisch beleid

aanscherping pedagogische visie

Onderbouwing pedagogisch handelen →

evaluatie pedagogisch handelen

evaluatie fysieke ruimte

basis voor onderzoek en vernieuwing in de praktijk

Deskundigheidsbevordering →

toets kwaliteit opleidingen en trainingen

permanente educatie pedagogische beroepskrachten

peer learning activiteiten

Ouderbetrokkenheid →

hulp voor oudercommissies bij toetsing pedagogisch beleid

bevordert samenwerking en partnerschap met ouders

uitdragen pedagogisch aanbod

Communicatie →

aantonen belang goede kinderopvang

ondersteunend bij communicatie met partners/IKC

in gesprek met pedagogische beroepskrachten

Meer informatie over het Pedagogisch curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang vind je op www.stichtingbkk.nl.
Meer weten, stuur dan een mail naar info@stichtingbkk.nl.

In het pedagogisch curriculum ben ik het woord ‘kinderparticipatie’ niet tegengekomen. Staat er iets in dat je kunt gebruiken om kinderparticipatie uit te werken in je pedagogisch plan?

'Indirect wel, in het stuk over sociale ontwikkeling. Sociaal gedrag wordt omschreven als een patroon van interactie dat zich min of meer vanzelf organiseert. Het betekent dat je eerst de interacties tussen de kinderen goed moet observeren voordat je ingrijpt. Vraag kinderen hoe ze een conflict of een probleem op kunnen lossen. Let goed op hun initiatieven. In feite is dat allemaal kinderparticipatie waar je bij de peuters al mee kunt beginnen.'

Zijn er onderwerpen die je mist in het pedagogisch curriculum?

'Samenwerking met de basisschool. Dit is een belangrijk onderwerp voor ons pedagogisch plan, en we zijn er op veel locaties mee bezig. Bij de overgang van kinderen naar groep 1 willen leerkrachten graag weten: hoe ver is dit kind? Dat is soms lastig uit te leggen. We werken met het observatieprogramma KIJK! en met het VVE-programma Piramide, maar het welbevinden van een kind staat altijd voorop. We hebben peuters die kortgeleden in Nederland zijn gekomen, zij moeten heel erg wennen. Daar hebben medewerkers hun handen aan vol. Die kinderen moeten zich eerst veilig voelen, anders loopt de ontwikkeling ook niet lekker. Gelukkig lees ik in het curriculum dat je bij kansarme kinderen allereerst moet werken aan welbevinden en betrokkenheid. Dat kunnen we gebruiken bij de overdracht aan de basisschool. Die doorgaande lijn met de basisschool had van mij wat meer uitgewerkt mogen worden in het curriculum.'

In het curriculum staat ook een stuk over inclusieve kinderopvang. Geeft dit handvatten voor jullie plusgroep voor kinderen van nul tot vier jaar?

'In de plusgroep zitten kinderen die extra ondersteuning nodig hebben, bijvoorbeeld vanwege een ontwikkelingsachterstand. Het idee is dat zij zich in zo'n gemengde groep op kunnen trekken aan de andere kinderen. Het curriculum beschrijft wat wij in de praktijk al doen. We hanteren bijvoorbeeld geen strakke normen voor wat normaal is. Want kinderen die niet aan 'de norm' voldoen worden dan al snel als probleem gezien. Bij ons staat de groep centraal. Ieder kind kan deelnemen op zijn eigen manier. We vergelijken kinderen niet steeds met elkaar, maar observeren de ontwikkeling die ze doormaken.'

Er is nog een ‘plusgroep’ bij Pompidoe, dat is de 3+ groep...

Marijke lacht: 'Dat zijn de peuters op leeftijd. We bieden ze meer zelfstandigheid en een uitdagend activiteitenprogramma: "Piramide voor pientere kinderen". Straks gaan ze naar de basisschool en dan is het fijn als ze bij ons al kunnen oefenen met zelfstandig gedrag. In de groep zijn grote speelhoeken waar kinderen in groepjes kunnen spelen. Hier komen ze echt tot fantasiespel en rollenspel, je ziet de spelbetrokkenheid op deze leeftijd toenemen.'

Wat vind je lastig bij het gebruik van het pedagogisch curriculum voor je pedagogisch plan?

Voor 't eerst in ons gesprek is Marijke even stil. Ze zet haar elleboog op tafel, hand onder het hoofd en denkt na 'Nou, ik weet niet of ik echt iets lastig vind. Maar als je het op papier hebt staan, dan begint het pas! Er is tijd en aandacht nodig om het bij alle medewerkers tot leven te wekken. Je moet de juweeltjes onder de medewerkers eruit halen zij weten hoe ze hun collega's mee moeten nemen. Pas als iedereen het "in de vingers" heeft, ben je bij de kern van je pedagogisch beleid.'